

331.101.26(477)

М80

В. М. МОРОЗ

**МОТИВАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ
СТИМУЛЮВАННЯ ТРУДОВОЇ АКТИВНОСТІ:
ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ**

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

В. М. Мороз

**МОТИВАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ
СТИМУЛЮВАННЯ ТРУДОВОЇ АКТИВНОСТІ:
ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ**

МОНОГРАФІЯ

Харків
2012

УДК 351:331.101.262
ББК 65.24.9(4Укр)я73
М80

*Схвачено вченою радою Харківського регіонального інституту
державного управління Національної академії державного управління
при Президентіві України.
Протокол № 3/168 від 13 березня 2012 р.*

Рецензенти:

Н. Л. Гавкалова - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри публічного адміністрування та регіональної економіки Харківського національного економічного університету;

А. В. Мерзляк-доктор наук з державного управління, професор, проректор з науково-педагогічної роботи - директор Інституту управління Класичного приватного університету;

Лі. П. Полякова - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри інформаційних технологій Донецького державного університету управління.

Мороз В. М.

М80

Мотиваційний механізм стимулювання трудової активності: державно-управлінський аспект : монографія / Володимир Мороз - Х. : Вид-во «С. А. М.», 2012. - 408 с.
ISBN 978-966-8591-85-3

У монографії розглядаються актуальні проблеми процесу формування, використання та розвитку трудового потенціалу країни на державному рівні з прийняттям до уваги релігійно-культурологічних та тендерних особливостей відношення до праці та перспектив її використання.

Запропоновано підходи щодо формування мотиваційного механізму стимулювання трудової активності громадян з урахуванням протиріччя між індивідуальною власністю людини на наявний в неї трудовий потенціал та суспільно-державною участю в процесі його формування та розвитку.

Для викладачів, докторантів, аспірантів та слухачів вищих навчальних закладів системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, політиків, працівників державного апарату й органів місцевого самоврядування та усіх тих, хто цікавиться проблемами формування, використання та розвитку трудового потенціалу країни на державному рівні.

Табл. 2. Іл. 36. Бібліогр. 411 назв.

УДК 351:331.101.262
ББК 65.24.9(4Укр)я73

ISBN 978-966-8591-85-3

© В. М. Мороз, 2012
© С. А. М., 2012

ЗМІСТ

ВСТУП	9
Розділ 1. ТРУД І КАПІТАЛ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ЗВ'ЯЗОК КАТЕГОРІЙ У КОНТЕКСТІ МОТИВАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ СТИМУЛЮВАННЯ ТРУДОВОЇ АКТИВНОСТІ ГРОМАДЯН	13
1.1. Трудовий потенціал як квінтесенція праці та капіталу..	13
1.1.1. Теорія соціальної держави: критичний погляд у контексті практики взаємодії праці та капіталу.....	14
1.1.2. Діалектика зв'язків та протиріч між трудом та власністю.....	21
1.1.3. Зміст праці як основного фактору виробництва.....	27
1.1.4. Особливості державного регулювання взаємодії між трудом та капіталом.....	30
1.1.5. Трудовий потенціал країни: змістовно-методологічне наповнення дефініції.....	36
1.2. Особливості функціонування мотиваційного механізму стимулювання трудової активності громадян	47
1.2.1. Теорія суспільного вибору: компетенція політичного та економічного механізмів у системі трудових можливостей суспільства.....	51
1.2.2. Принципи формування мотиваційного механізму стимулювання трудової активності громадян.....	59
1.2.3. Психологічні аспекти системи формування, використання та розвитку трудового потенціалу: державно-управлінський аспект.....	67

1.2.4. Напрями державного впливу на систему стимулювання праці.....	73
1.3. Результати оцінки рівня розвитку трудового потенціалу особистості як підґрунтя для удосконалення державної політики у сфері трудових відносин: тендерний аспект.....	82
1.3.1. Тендерні особливості в процесі формування трудового потенціалу суспільства.....	84
1.3.2. Суб'єктивне уявлення про рівень розвитку індивідуальної системи трудового потенціалу особистості.....	90
1.3.3. Зв'язок системи трудового потенціалу особистості з рівнем життя у країні.....	94
1.3.4. Розподіл відповідальності між основними суб'єктами процесу формування, використання та розвитку трудових можливостей особистості в контексті експертних оцінок.....	97
1.3.5. Детермінанти системи трудового потенціалу в оцінюванні якісної складової трудових можливостей людини.....	104
1.3.6. Оцінювання прагнення людини до використання та розвитку трудового потенціалу.....	106
1.3.7. Особливості розбудови мотиваційного механізму стимулювання праці.....	112
1.3.8. Використання трудового потенціалу людиною: основні перешкоди та їх аналіз.....	118
 Розділ 2. ІНДИВІДУАЛЬНА СВОБОДА ОСОБИСТОСТІ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ТА РОЗВИТКУ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУСПІЛЬСТВА.....	 127
2.1. Місце та роль свободи в процесі формування системи трудового потенціалу особистості.....	127
2.1.1. Особливості змістовно-методологічного наповнення феномена свободи як підґрунтя для формування індивідуального вибору.....	128

2.1.2. Особливості розуміння феномена свободи у Стародавній Греції та епоху середньовіччя.....	129
2.1.3. Розвиток системи поглядів про феномен свободи в контексті світоглядної доктрини Нового часу.....	136
2.1.4. Особливості марксистської концепції у тлумаченні змісту феномена свободи.....	140
2.1.5. Підґрунтя для формування сучасних підходів до розкриття змісту категорії свободи як феномена духовного та соціального життя.....	142
2.1.6. Взаємозв'язок мотиваційного механізму стимулювання трудової активності громадян з феноменом свободи в контексті сучасної парадигми нового знання.....	149
2.2. Свобода як умова для формування вільного вибору щодо обсягів та напрямів використання трудового потенціалу особистості.....	157
2.2.1. Основні фактори впливу на свободу вибору.....	157
2.2.2. Система індивідуальної свободи: взаємодія елементів у контексті системи трудового потенціалу.....	160
2.2.3. Підкорення як елемент механізму функціонування системи трудового потенціалу.....	162
2.3. Співвідношення складових елементів індивідуальної свободи особистості в контексті процесу формування мотиваційного механізму стимулювання трудової активності громадян.....	168
2.3.1. Взаємодія політичної свободи, економічної свободи та свободи совісті як основа для формування трудового потенціалу особистості.....	168
2.3.2. Примус як елемент механізму функціонування системи трудового потенціалу.....	183
2.3.3. Зміна мотиваційної сфери об'єкта управління як напрям організаційної діяльності держави.....	186

Розділ 3. РЕЛІГІЙНО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІДНОШЕННЯ ДО ПРАЦІ ТА ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ.....	190
3.1. Свобода совісті як детермінанта розвитку системи трудового потенціалу держави.....	190
3.1.1. Основні підходи до тлумачення змісту свободи совісті.....	191
3.1.2. Свобода совісті як об'єкт державного регулювання.....	195
3.1.3. Зв'язок свободи совісті з системою трудового потенціалу особистості.....	198
3.2. Напрями кореляції ціннісних орієнтацій особистості зі сферою праці в контексті норм основних символічних систем.....	201
3.2.1. Формування, використання та розвиток трудового потенціалу у межах символічної системи християнського православ'я.....	203
3.2.2. Місце та роль праці у межах символічної системи християнського католицизму та протестантизму.....	214
3.2.3. Елементи системи трудового потенціалу в світоглядній концепції іудаїзму.....	221
3.2.4. Система трудового потенціалу в контексті мусульманської доктрини світосприйняття.....	230
3.2.5. Праця та її потенціал у межах релігійної системи буддизму.....	241
3.3. Напрями державного регулювання системи трудового потенціалу в контексті норм релігійно-культурологічної доктрини.....	264
3.3.1. Релігійно-культурологічні аспекти організації суспільного життя як чинники впливу на систему формування, використання та розвитку трудового потенціалу країни.....	264
3.3.2. Свобода совісті як потенціал для розвитку трудових можливостей особистості: державно-управлінський аспект.....	271

Розділ 4. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В КОНТЕКСТІ ТЕОРІЇ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ.....	277
4.1. Система трудового потенціалу у межах інституціональної доктрини економічної теорії: державно-управлінський аспект.....	277
4.1.1. Взаємозв'язок системи трудового потенціалу держави з історичними передумовами виникнення та розвитку інституціоналізму.....	277
4.1.2. Можливості інституціональної доктрини для розв'язання питань формування, використання та розвитку трудового потенціалу України.....	288
4.1.3. Застосування наукового інструментарію інституціоналізму у межах науки державного управління: теоретико-методологічний аспект.....	296
4.2. Інституціональна сутність трудового потенціалу та його зміст у контексті інституту держави.....	307
4.2.1. Трудовий потенціал як елемент економічної системи: інституціональна складова змісту категорії.....	307
4.2.2. Інституціональна природа держави як механізму регулювання системи трудового потенціалу.....	317
4.2.3. Взаємодія інституції трудового потенціалу з інститутом держави в контексті суб'єктно-об'єктних відносин.....	323
4.2.4. Інститут держави як суб'єкт інституціональних трансформацій.....	332
4.3. Інституціональна основа функціонування трудового потенціалу та система ринку трудових ресурсів.....	335
4.3.1. Інституціональне середовище як підґрунтя для розвитку системи трудового потенціалу.....	335
4.3.2. Система ринку праці та його структура в контексті інституціональної доктрини економічної теорії.....	339
4.3.3. Взаємодія системи трудового потенціалу з основними інституціями та інститутами ринку праці.....	348

4.3.4. Інституціональні зміни та трансформація інститутів як умова розвитку трудового потенціалу держави.....	354
4.3.5. Інституція трудового потенціалу у межах механізму інституціональних змін: державно-управлінський аспект.....	359
ВИСНОВКИ	366
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	374